

הוצו האפוף של הבטיחות

ועל הבטיחות הם הדור הראשון
עוזמת המצב וזה שיכול לעשות משהו בנדון.

הבטיחות הפכה לאבן ריחיים ולעול כבד על ראשינו.

עלינו להפוך לתלכיד של שותפים ברצון למקסם את
התועלת של מערך ההגנה עלינו.

**רובינו מתכווצים אל מול הרעלים הפסיכו-חברתיים והרעלים הפיזיים של עולמינו
כממונים** ההחלטות והפעולות שנעשה היום, יכולות לשנות את הדרך
שבה יראה המחר, **אם לא נעצב את חיינו**

מפדיו משיערו עמך ועצב אופים עכורנו

המחבר יעקב עזרא

עוד לא מאוחר להפיח

רוח

בקדושת החיים.

ערך חיי אדם ובטיחותו

מהווים את החומה הבצורה

בחברת בישראלית

מהי בטיחות ?

הבטיחות היא התגוננות מפני סכנה.

✓ מצב או פעולה ללא תאונה.

✓ עבודה מתוכננת במחשבה תחילה ובמינימום סיכונים.

✓ צורת חשיבה ודרך חיים על פי היגיון אשר מטרתו מניעת תאונות.

■ בטיחות היא - לקחת אחריות על חוסר אחריות.

___ הבטיחות היא - יציבות קיומית.

שלמות הגוף הנפש והסביבה.

■ הבטיחות היא - אוסף של אמצעים שמטרתם -

משותפת ובנויה על אמצעים המגבים האחד את השני
בנקודת זמן בה נוצר כשל אנושי.

בטיחות היא:

תורה אמפירית, אינה מדע. (אמפירי - תצפית).

הבטיחות ממוקמת בצד האפור של חיינו, לא שחור או לבן.

הבטיחות: הינה

היכולת לפתח חוסן מנטאלי – קוגניטיבי, שכלי, מחשבתי, נפשי, רוחני, בידע, בהכרה, בשיקול הדעת ובמיומנות, לא רק תגובה רגשית.

הבטיחות היא: התחייבות ברורה

המבוססת על מוסר, היגיון וכבוד לחוק.

הבטיחות מתחילה ממני.

הינה הגנה מרבית על הבריאות שלנו ושל

הבטיחות

זולתנו.

היא:

שמירה על רמת איכות הסביבה.

הבטיחות היא:

מכוונת לסגל התנהגות

זהירה למניעת ייסורים וצער.

בטיחות היא: להיות בצד הנכון.

הבטיחות היא: הבטחה בריאותית.

הבטיחות כי: הקדוש ברוך הוא יצר אותנו מושלמים אללה

קאלה, אינה חלטנה אין אינסן, אחסן טקווים

כדאי שנשאר כאלה.

בטיחות

■ **הבטיחות היא:**

הגנה מיטבית, אף פעם

לא % 100 .

■ **הבטיחות**

מוגדרת כמצב שבו הסיכון

לפגיעה באנשים או לנזק מוגבל לרמה קבילה

"הגנה יחסית מפני חשיפה למצב מסוכן"

הבטיחות:

"זה לא מספיק שאנחנו

עושים כמיטב יכולתנו, לפעמים עלינו לעשות את מה

(וינסטון צ'רצ'יל – מדינאי

שנדרש".

בריטי).

בטיחות

בטיחות:

איננה פוליסה הרמטית - יש
בבטיחות ערך מוכח שטרם הפנמנו את חשיבותו הרבה.

הבטיחות היא:

להציב לעצמנו תמרור עצור
להביט שמאלה וימינה להתבונן סביב, לאתחל, לחשב מסלול
מחדש בכול פעם ולהמשיך.

בטיחות

היא:

ללמוד את עוצמת **הפלדה** מול

חולשת האדם.

בטיחות

■ **בטיחות היא:**

הגנה לעומק ואוסף של אמצעים שהמטרה שלהם משותפת והם בנויים כך:

שאם אמצעי אחד נכשל,

אמצעי שני יגן עליו.

■ **הבטיחות היא:**

להכיר את כל גורמי הסיכון

הקיימים ומקורותיהם.

"דע את האויב"

■ **הבטיחות הינה:**

רמה גבוהה של

מחויבות הזורמת כמו דם בעורקי המדינה.

בטיחות

הבטיחות :

דורשת הפעלת מנגנוני תחושות וגירויים כגון: ראייה, שמיעה, תחושה, ריח ועוד חושים נסתרים.

הבטיחות בחיינו :

נמצאת במקום בו,

אם לא נעצב את חיינו היום, מישהו אחר עלול לעצב אותם עבורנו מחר.

הבטיחות :

היא לחקור ולהימנע ממתאפורות, תוך

הפעלת שיקול דעת במשקפיים מהותיים ולא פורמאליים.

הבטיחות זקוקה לאינטגרציה בין גורמי ניהול וגורמי מקצוע.

הבטיחות מקדמת דנא

בטיחות מאז ומעולם היא - בית ספר לאמונה,
כל תכליתה לשמור

על פיקדון החיים.

"קשוט עצמך תחילה"

(ביטוי תלמודי בבא בתרא ס,ב)

בטיחות כי: נדרש תקן את הפגמים שלך,
קודם שאתה מצביע על

פגמי זולתך,

עשה זאת במידות טובות ובדוגמא אישית.

הבטיחות כדרך חיים

▪ **הבטיחות היא:** לא רק המלצה.

מטרתה להשיג וודאות לגבי התרחשות

עתידית.

▪ **בבטיחות אין מעקפים או מעברי משנה - Bypass**

▪ **הבטיחות היא:**

שאין אפשרות להחליט שאתה מחוץ למשחק,
היא למצוא את הדרך שכן אפשר למנוע זעזועים.

▪ **בטיחות – כי חייבים לקבוע מסמרות.**

▪ **בטיחות – ידע שאתה לומד וצובר מהילדות.**

▪ "גירסא דינקותא"

▪ **בטיחות כי צריך להגיב לסביבה.**

בטיחות בפרספקטיבה

■ **בטיחות היא:** פרספקטיבה המתייחסת לתפיסת הגודל והמרחב המועבר מהעין שלנו אל המוח.

■ **בטיחות היא:** מידע אשר עוזר לנו להתמצא ולהבין את העול סביבנו.

■ **בטיחות היא:** מידע העוזר לנו להבין, מה חשוב יותר ומה פחות יותר.

■ **הממונים על הבטיחות** יכולים לבנות מערכת מפות שעל פיהם נתפסת המציאות הכוללת: **ידע ו-וודאות** ולכן המציאות של כל אחד מאתנו שונה לחלוטין ממה שאנו חושבים,

חשוב להבחין בין חוסר ידיעה לחוסר וודאות.

בטיחות בהתאמה

■ **בבטיחות** חייבת להיות התאמה בין הארגון לסביבה בה הוא פועל.

■ **בטיחות כי:** צריך לסתום חורים ברשת החושפת את חיינו ללא נודע ולאי הוודאות שהוריש לנו הקדוש ברוך הוא בחוכמתו האינסופית.

■ **בטיחות -** כי צריך לעטוף את עצמינו בשמיכת הגנה מפני סיכונים ומפגעים.

בטיחות כי צריך:

להאיר, להעיר, להראות סימנים, ולעורר מודעות בהתראה ובהרתעה במניעה ובבלימה.

■ **בטיחות כי נדרש:** למפות את האיום ולנטרל סכנות.

בבטיחות יש לבטל את האי אפשר

ב - 5 שלבים.

1. קודם מחליטים שזה שאפשרי.

2. מזהים את פוטנציאל הכשל.

3. מתקנים ומשפרים.

4. מוודאים שלא קורים כשלים חדשים.

5. הופכים את הדפקט לאפקט.

כישורי בטיחות

- ככל שכישוריהם המקצועיים והניהוליים של ממוני בטיחות ברמות השונות של הארגון יהיו מעוגנות יותר בתכונות מנהיגות,
- כך גדלים סיכוייהם לתרום להשגת יעדיו של הארגון ביכולת למנוע סיכונים ומפגעים ולהימנע מתאונה.
- על הממונה ליצור סביבת עבודה בה מתקיימת הגנה מפני פגיעות גוף או רכוש.

בטיחות לבטח

■ בבטיחות- אדם צריך כל כך "מעט" כדי להיות בטוח,
אבל כל כך

"הרבה" כדי להכין את זה.

■ בבטיחות - כדי שחוקי הטבע לא יופרו.

■ בבטיחות - החיים יעניקו לנו תמיד בחזרה את מה
שנתנו להם.

■ בבטיחות - כי צריך למנוע את קיומם או/ו לצמצם את
גודלם של הסיכונים הקיימים, להרוג אותם כשהם
קטנים.

בטיחות כ- משל :

■ הדואג לימים - זורע חיטים,

הדואג לשנים - נוטע עצים,

הדואג לדורות - מחנך אנשים.

■ (ד"ר יאנוש קורצ'אק רופא, הגיע לעין חרוד.
מורה והוגה חינוכי, ניהל בית יתומים בגטו וורשה).

בטיחות

■ **בטיחות** בחיינו היא לא שחור ולא לבן היא בשטח האפור, כלי רב עוצמה בפיתוח חשיבה מערכתית מופשטת ובקידום המשגה - רלוונטית.

■ **המטאפורה** (הארה, דימוי) מאפשרת לנו לחשוב באופן רחב יותר, מתוך התמרה של תובנות מהקשר אחד לאחר. **מטאפורה** - עושה בדיוק את מה שהיא אומרת שהיא עושה, היא נושאת רעיון ומעבירה אותו מהקשר אחד למשנהו.

מבחינה אטימולוגית, (גזרון

ובלשנות) **הבטיחות כמטאפורה** היא

הלחם של המילה היוונית meta - עברה / שינוי
pherein - לסחוב/לשאת.

בטיחות היא:

- להביא קצת אור אל תוך המנהרה החשוכה שבתאונות העבודה.
- **בטיחות היא:** להצליח להתמודד אל מול אי הוודאות שירש לנו הקדוש ברוך הוא בחוכמתו האינסופית.
- **בטיחות היא:** אי וודאות, ספק, היעדר וודאות,
- **בטיחות היא:** שהספק נוטה לפקפק בהיגיון.
- **בטיחות היא:** בין אמונה לחוסר אמונה.
- **בטיחות - מצב שבו המובן מאליו מוטל בספק.**

בטיחות היא אחריות ההיפך מרשלנות

- אדם הגורם נזק מבלי שהיה מודע למעשיו, לנסיבות או לתוצאות המזיקות מהתנהגותו מבלי להבחין בחוט הדק העובר בין האדם הסביר והמקובל לבין הרשלן.
- בין אם הוא סמך על ד"ר סמוך או כי סתם התעצל או שפעל מתוך עייפות, לחץ, כעס, מרירות, דיכאון טיפשות, השחתה, מהירות, חוסר התחשבות, ביטחון מופרז, חוסר התעמקות בהכרת הטוב ועליונותה של קדושת החיים (והשמירה על הרכוש).

בטיחות אקטיבית ופאסיבית

- **בטיחות אקטיבית מתוקנת:**
המניעה - מטרתה היא מניעת התרחשות התאונה.
- **בטיחות פאסיבית:**
הבלימה - נועדה לצמצם או למנוע נזקים בעת התרחשות תאונה.
- **בטיחות -** כי חייו ושלמות גופו שלאדם אינם עניין של פלוני אלמוני עליו ניתן להתנות ואינם נתונים למו"מ.
- **בטיחות -** כדי שנדע משקופחו חיי אדם ע"י תקלה בלתי מוגנת, רובצת על בעל התקלה אשמה גדול יותר
- **בטיחות -** כי קדושת חיי אדם אינה נמדדת בממדי איכות או שיקולי תועלת, היא אבסולוטית.

בטיחות וגהות

■ היגיינה ,

בריאות תעסוקתית ,

עבודה

ללא מחלות מקצוע .

■ המושג גהות במובן בריאות נגזר מהמקור
התנ"כי גהה.

■ חיזוי, הכרה, הערכה, בקרה ומניעה של
גורמי סיכון בסביבת העבודה ושל תנאי
חשיפה המשפיעים על בריאות העובד.

גהות ובריאות תעסוקתית

■ גהות תעסוקתית - מדע ומקצוע העוסק בשמירת בריאות העובד ע"י פיקוח על סביבת העבודה נקייה ובריאה.

רפואה תעסוקתית

ענף ברפואה מונעת העוסק ומטפל בבריאות העובד ובמניעת מחלות מקצוע.

מחלת מקצוע :

מצב חולי המתפתח באיטיות ונגרם ע"י חשיפה ממושכת לגורם מזיק הקשור

לבעתו

בטיחות

■ בטיחות

כול מה שאנו מקווים לעשות בקלות,
עלינו ללמוד קודם ללמוד בשקדנות.

הבטיחות היא ההבנה בלהבדיל בין ימים חדים לבין ימים
מטושטשים.

■ בבטיחות

"אל תבקש מאלוקים חיים קלים ,
בקש ממנו כוחות שיעזרו לך לעמוד בכל

קושי"

■ בבטיחות

אסור לנו לפרוץ גבולות עם
תשוקה בלתי מתפשרת לשם השגת המטרה.

תאונות עבודה

- תאונת עבודה - מעבר אנרגיה לעטבד.
- תאונת עבודה עלולה להתרחש כאשר מתהווה כשל הקשור באחד או יותר מ-3 גורמים המעורבים בעבודה :
- **אדם** - (כולל תפקיד)
- **ציוד** - (כולל חומרים)
- **סביבה** מתוך 5 גורמים הכוללים :
- **ניהול**
- **משימה**

בטיחות בסיכון / מפגע סיכון

תחום או מצב לא בטוח הוא סיכון ✓

בעיית בטיחות פנימית שאינה ניתנת לסילוק ✓
מוחלט בתחום עבודה או פעולה . למשל
סיכון שבחשמל או בייצור חומרים כימיים
מסוכנים

מפגע

מחדל בטיחותי שאינו מחויב המציאות ✓

ליקוי מקומי הניתן לסילוק ע"י פעולה
מתאימה ✓

למשל : כבל או מוליך חשמלי חשוף למגע.
דליקה מצינור המוביל חומר

כימי מסוכן

הבטיחות במקורות התנ"כיים

■ "וּנְשַׁמְרֶתֶם מְאֹד לְנַפְשׁוֹתֵיכֶם" (דְּבָרִים ד' טו'. מוזכר 5 פעמים בתנ"ך).

■ "כָּל הַמְצִיל נַפֶּשׁ אַחַת, כָּאִלוֹ הַצִּיל עוֹלָם וּמְלוֹאוֹ" (מסכת סנהדרין פרק ד).

■ " וְעֲשִׂיתֶם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְיִשְׁבַּתֶּם עַל הָאָרֶץ לְבִטָּח " (ויקרא כה' יח'. "לבטח" 31 פעמים בתנ"ך).

■ "וְאֶהְבֶּתָ לְרַעֲךָ כְּמוֹךָ" (ויקרא יט' יח').

■ "לִפְנֵי עֵינֶיךָ לֹא תִיתֵן מִכְשׁוֹל" (ויקרא יט' יד').

■ "לֹא תַעֲמִד עַל דַּם רַעֲיֶךָ" (ספר ויקרא, יז' טז').

"חוק" בישראל - התשנ"ח 1998 סעיף 33 עבירת אי - מניעת פשע.

■ "וּבַחֲרַת בַּחַיִּים לְמַעַן תַּחֲיֶה אֶתְּהָ וְזָרַעְךָ" (דְּבָרִים פָּרָק ל' יט').

■ "וְתֵן בְּלִבְנוֹ בִּינָה לְהַבִּין וּלְהַשְׁכִּיל, לְשִׁמְעַ. לְלַמּוֹד וּלְלַמֵּד, לְשִׁמּוֹר וּלְעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דְּבָרֵי תִלְמוּד תּוֹרָתְךָ בְּאַהֲבָה" (ברכת אהבה).

■ כִּי תִבְנֶה בַּיִת חֲדָשׁ וְעֲשִׂיתָ מַעֲקָה לְגַגְךָ וְלֹא תִשִּׂים דְּמַיִם בְּבֵיתְךָ כִּי יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ. (דברים כב' ח').

התפתחות הבטיחות בתעשייה

- העיסוק המקצועי בבטיחות ובבריאות העובד הוא צעיר יחסית - סוף המאה ה-19 תחילת המאה ה-20
- עד לאותה תקופה היצור והכלכלה היה מבוסס סדנאות משפחתיים אב לילדיו כאשר האחריות לבטיחות הייתה מעצם היותו בן משפחה,
- התעשיות החדשות שהתפתחו עם השנים המכונות הציוד והחומרים גרמו לתאונות קשות כאשר הידע שהצטבר היה נחלת העובדים במקום עבודתם.
- בעלי המפעלים שמטרתם להרוויח ולקדם את עסקיהם לא נתנו את דעתם על הגורמים לתאונות שהחשוב בהם הוא
- הגורם האנושי
- הדעה שביסודה ההערכה שהגורם הדומיננטי במניעת תאונות הוא יכולת האדם להגיב לשינויים והפרעות בעבודתו.

חוק ארגון הפיקוח על העבודה

1954

הקמת שירות הפיקוח ותפקידיו

ראש מנהל ומפקח עבודה ראשי - תפקידו

1. לקבוע מדיניות, לפקח על קיום כל

חיקוק שברשומות.

2. לפקח על הבטיחות, הגהות ועל רווחת העובדים.

3. למלא כל תפקיד אחר שיטיל עליו שר העבודה

ויפקח על הכפופים, יעדכן ויוסיף

לחוקים ולתקנות הנהוגים בהתייעצות עם אנשי מקצוע.

4. אחראי על נושא בטיחות בעבודה, בריאות העובדים

וגהות תעסוקתית ועל פיקוח ואכיפת הוראות החוקים

והתקנות בתחומים אלו במקומות העבודה.

מנגנון השירות

סמכויות מפקח העבודה

מפקח עבודה אזורי

- ✓ להיכנס בכל עת ולכל מקום שעובדים בו בני אדם בין אם בשכר ובין אם בהתנדבות
- ✓ לבדוק את סדרי העבודה המתקנים הציוד ותהליכי היצור
- ✓ לברר את הסיבות והנסיבות של תאונות עבודה
- ✓ לחקור עובדים בכל עניין שהוא מתפקידי השירות
- ✓ לבדוק כל פנקס, תעודה, או מסמך
- ✓ ליטול דוגמה של מוצר או לצלם כל חומר מבנה או מכונה
- ✓ להיות מלווה ע"י שוטר אם יש לו יסוד לחשוש להפרעה במילוי תפקידו.

צווים

צו בטיחות

שוכנע המפקח שיש סכנה לשלומו או לבריאותו של אדם- רשאי המפקח לאסור שימוש במתקן או הציוד עד לתקון הלקוי תוך זמן נקוב.

צו שיפור

שוכנע המפקח כי במקום עבודה לא מקוימות הוראות חיקוק - רשאי המפקח לדרוש לתקן ולשפר את הלקוי תוך פרק זמן שיקבע המפקח בגמר התיקון מחזיק מקום העבודה יודיע למפקח על ביצוע דרישתו.

מעון הבטיחות האזרחי - הגופים

והמוסדות העיקריים העוסקים

בבטיחות

אגף הפיקוח על העבודה ✓

המוסד לבטיחות וגהות ✓

המוסד לביטוח לאומי ✓

המחלקה לרפואה תעסוקתית ✓

מערך הבטיחות ברמת המפעל, וועדת בטיחות. ✓

ממונה בטיחות ✓

נאמני בטיחות, עוזרי בטיחות ✓

ארגון הממונים על הבטיחות והגהות בישראל
(חברים ובוחנים בוועדות הסמכה, סיוע

מערכתי לממונים).

המוסד לבטיחות וגהות

תפקידי המוסד כפי שהוגדרו בחוק

ינהל פעולות הסברה ✓

יערוך ויפרסם מחקרים ✓

יסייע לבחירת נאמנים ולהקמת ועדת בטיחות,
ידריך ✓

**יסייע לשרות הפיקוח בפעולותיו מפעולות
המוסד.** ✓

הקמה והדרכה שוטפת של ועדות בטיחות ✓

הדרכה בבתי מלאכה ומפעלי תעשייה זעירה ✓

הרצאות ימי עיון סדנאות השתלמויות וקורסים ✓

ניידות הדרכה למפעלים, ספרית סרטי הדרכה ✓

ייעוץ הנדסי, סקרי סיכון, תכניות בטיחות,
מדידת תנאי גהות. ✓

תפקיד ממונה בבטיחות

- ממונה הבטיחות אחראי לייעץ למעסיק בכל הנוגע לחוקים, לתקנות ולתקנים בענייני בטיחות, לסייע לו ולאנשי צוות הניהול והתכנון בכל עניין הנוגע לבטיחות, גיהות, הנדסת אנוש ובריאות תעסוקתית של העובדים במפעל ולקדם את התודעה בנושאים אלו.
- תפקידיו וסמכויותיו העיקריים של הממונה על הבטיחות
- לאתר מפגעי בטיחות וגיהות ולהודיע עליהם למעסיק.
- **לוודא** קיום התקני בטיחות וגיהות נאותים במפעל.
- לדרוש הנהגת סדרי בטיחות נאותים במפעל, בתהליכי העבודה, במתקנים, במבנים, בציוד ובחומרים ובכל שינוי בהם.
- לפעול לקיום הוראות תקנות ארגון הפיקוח על העבודה (מסירת מידע והדרכת עובדים), התשמ"ד – 1984, ולהכנת תכנית להדרכת עובדים.
- **לוודא** הכנת תכנית בטיחות ועדכונה כנדרש, וכמו כן לוודא ביצוע הוראות תכנית הבטיחות שהוכנה.
- לחקור תאונות עבודה ומחלות מקצוע במגמה להפיק לקחים, לערוך בכתב ממצאים ומסקנות, להציע למעביד צעדים למניעת הישנות התאונות ולוודא הדרכת העובדים באשר לנסיבות התאונה והלקחים שהופקו מהחקירה.
- לרכז את כל המידע והתייעוד הקשור לתאונות עבודה ומחלות מקצוע שאירעו במפעל.

המשך תפקידי הממונה

- להכין הוראות בטיחות וגהות ותמצית מידע על הסיכונים בעבודה, לפרסמם ולעדכנם. להשגיח על ביצוע הוראות הבטיחות והגהות ולדווח למעביד על כל מקרה של הפרתן.
- **ל עודא** סימון חומרים, ציוד ותהליכי עבודה מסוכנים והתקנת שילוט הדרכה לשימוש בציוד מגן אישי.
- **ל עודא** ביצוע ביקורת ומעקב תקינות של התקני הבטיחות, ציוד מגן אישי, כלי עבודה ושל ציוד החייב בבדיקה תקופתית.
- **ל עודא** קיום שגרת בדיקות רפואיות לעובדים החשופים לגורמים שלגביהם קיימת דרישה לעריכת בדיקות אלה.
- **ל עודא** ביצוע בדיקות סביבתיות תעסוקתיות על ידי מעבדות מוסמכות, כאשר קיימת דרישת בדיקה כזאת בחוק או בתקנות; לתעד את ממצאי הבדיקות ולהביא לידיעת המעביד והעובדים את השלכותיהן ואת האמצעים שצריך לנקוט.
- לקבוע הסדרים שיבטיחו תנאי בטיחות וגיהות נאותים בהעסקת קבלני חוץ.
- לשתף פעולה עם ועדת הבטיחות המפעלית ולמסור לה את כל הדרוש לפעילותה.
- **להורות על הפסקת עבודה כאשר נשקפת סכנה מיידית לחיי עובד או בריאותו, ולדווח על כך מייד למעביד או לנציגו.**
- **ל עודא** קיום תכנית ושגרת תרגילים למצבי חירום.
- לדווח למפקח עבודה אזורי, על פי דרישתו, על פעולותיו להעלאת רמת הבטיחות והגיהות ומניעת סיכונים במפעל. @ להילוות למפקח עבודה בביקורי הפיקוח במפעל.

חובות המעסיק כלפי הממונה
להחזיר לעובדים על המינוי קלידע אתם בדבר תפקידי הממונה.

• לספק לממונה על הבטיחות את האמצעים הדרושים למילוי תפקידו, לאפשר לו לבצע את תפקידו, ולוודא כי הוא ממלא את תפקידיו.
• לאפשר לו גישה לכל מקום בו מועסקים עובדי המפעל.
• לאפשר לו להשתתף בהשתלמויות הנדרשות לפי התקנות.

• חקיקה בנושא

• חוק ארגון הפיקוח על העבודה,
תשי"ד-1954

• תקנות ארגון הפיקוח על העבודה (ממונים על הבטיחות),
תשנ"ו-1996

• תקנות ארגון הפיקוח על העבודה (מסירת מידע והדרכת עובדים),
תשנ"ט-1999

מינויו ותפקידו של נאמן בטיחות

■ נאמן בטיחות הוא עובד האמון על הבטיחות בעבודה במפעל. מינוי נאמני בטיחות

■ במקום בו פועלת ועדת בטיחות, חבריה הם נאמני הבטיחות במפעל.

■ במקום בו אין ועדת בטיחות, ימונו נאמני בטיחות על ידי ועד העובדים (אם קיים) או יבחרו על ידי העובדים עצמם, באסיפה מיוחדת שתכונס בסיוע מדריך מן המוסד לבטיחות וגהות. בעת מינוי או בחירה של נאמני בטיחות יש להביא בחשבון את ערנותם והבנתם לנושאי הבטיחות בעבודה.

מינוי נאמן בטיחות

- מינוי הוא לתקופה של שלוש שנים, לאחר מכן ניתן לבוחרם או למנותם מחדש.
- למידע נוסף בנושא מינוי נאמני בטיחות
- חובותיו וסמכויותיו של נאמן הבטיחות
- לברר את תנאי הבטיחות והגיהות במפעל לפעול לשיפורם.
- להדריך את העובדים ולייעץ להם בכל הנוגע לשיפור הבטיחות והגהות.
- להודיע בכתב למעביד על ליקויים בבטיחות ובגהות. העתק מכתב ההודעה יימסר למפקח עבודה אזורי.
- לעיין בכל פנקס. תעודה, דו"ח או כל מסמך אחר הקשורים לבטיחות, שחובה לנהלם או להגישם על פי חוקי העבודה והבטיחות בעבודה.
- להילוות למפקח עבודה בביקוריו במפעל.

חובת מעסיק כלפי נאמן בטיחות

- על המעביד לעודד את נאמן הבטיחות והגהות בפעולותיו, ולתת לו הקלות מתאימות שיאפשרו לו למלא את תפקידו.
- המעביד חייב לנקוט אמצעים מתאימים לתיקון ליקויים עליהם נמסרה לו הודעה מהנאמן. אם לא עשה כן עליו להודיע לנאמן הודע המנומקת מדוע לא תיקן את הליקויים.
- אסור למעביד לפגוע בתנאי עבודתו של נאמן בטיחות או לפטרו בגלל פעולותיו כנאמן בטיחות.

הקמת וועדת בטיחות

נציגי העובדים ימונו על ידי ועד העובדים, ובמקום שאין בו ועד עובדים, הם יבחרו על ידי העובדים, באסיפה מיוחדת שתכונס לצורך זה בסיוע מדריך מהמוסד לבטיחות וגהות. לפחות חבר אחד מנציגי העובדים בוועדת הבטיחות יהיה חבר ועד עובדים (אם קיים), ואם יש במפעל מועצת ייצור, יהיה בוועדה חבר שהינו גם נציג העובדים במועצה.

בעת מינוי או בחירת חברים לוועדה, יש להתחשב בוותק שלהם במפעל, ובמידת הערנות וההבנה שהם מגלים לנושא הבטיחות בעבודה. **הנציגים ייבחרו או ימונו לתקופה של שלוש שנים** וניתן למנותם או לבוחרם מחדש לאחר מועד זה.

אם לא מונו נציגים כנדרש לוועדת הבטיחות, יכול מפקח עבודה אזורי לדרוש את מיוניימים בכתב, ואם דרישה זו לא נענית, הוא רשאי למנות נציגים כראות עיניו, הן מבין עובדי המפעל והן שלא מבין עובדי המפעל.

עם הקמתה של ועדת הבטיחות על חברה לבחור יושב ראש ברוב קולות. באין רוב יכהנו שני יושבי ראש לוועדה. שניהם ינהלו את הוועדה על פי תורנות שתקבע הוועדה וכל אחד מהם רשאי להורות על כינוסה.

ועדת הבטיחות **תמנה מזכיר שחובתו לדווח למפקח עבודה אזורי** על הקמת הוועדה, על שינויים בהרכבה, ולשלוח פרוטוקול של כל ישיבה או תמציתו.

לנציגי כל צד בוועדת בטיחות מספר קולות שקול לנציגי הצד השני (גם בהעדר חלק מחבריו).

חובותיה וסמכויותיה של ועדת

הבטיחות

חברי הוועדה מחוייבים בהכשרה והסמכות כנאמני בטיחות (ההנהלה 16 יום העובדים 24

(

- לברר סיבות ונסיבות של תאונות עבודה ולהמליץ על אמצעים למניעתן.
- להמליץ על שיפורים בבטיחות ולייעץ בקביעת כללי בטיחות.
- לקבל דין וחשבון מנאמני הבטיחות, לבקר ולתאם את פעולותיהם.
- להילוות למפקח עבודה בעת סיורו במפעל.

אמצעים משמעתיים שהועדה יכולה להטיל על העובדים

ועדת הבטיחות רשאית להמליץ בפני המעביד על אמצעים משמעתיים נגד עובד שאינו מקיים כללי בטיחות.

אמצעים אלו יכולים לכלול: **ניכוי שכר של**

עד שבוע ימים, הפסקת עבודה של

עד שבועיים, העברה לתפקיד מתאים אחר ואף פיטורי עובד שלא ניתן למצוא לו תפקיד אחר.

המעביד רשאי **(אך אינו חייב)** לנקוט באמצעים שהוועדה המליצה

חובת המעסיק כלפי הוועדה

■ המעביד חייב להקל על ועדת הבטיחות במילוי תפקידה, ואסור לו לפטר או לפגוע בתנאי עבודתו של חבר ועדה בשל פעולותיו בה. במקרה של חילוקי דעות על רקע זה ניתן לפנות לשר העבודה.

■ על המעביד לקיים את המלצות ועדת הבטיחות בנושא תאונות עבודה, שיפור הבטיחות וקביעת כללי בטיחות.

■ מעביד שלא יעשה כך, רשאי מפקח עבודה אזורי להורות לו בצו לקיים את ההמלצות.

פעולות נדרשות במקום עבודה

לאחר תאונת עבודה

- דיווח למינהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית בהתאם לפקודת תאונות ומחלות משלח-יד (הודעה), 1945
- **חקירת התאונה על ידי ממונה על הבטיחות או על ידי ועדת בטיחות, ומסירת ממצאי החקירה למעסיק, תוך מתן מסקנות והמלצות לצעדים נדרשים, למניעת אירועים דומים**
- דיווח על הנפגע למוסד לביטוח לאומי, בהתאם לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), תשנ"ה-1995.

הפקת לקחים מתאונות עבודה

- מינהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית מפיק דפי מידע בנושא הפקת לקחים מתאונות עבודה לצורך הטמעה במקומות העבודה.

מקרים בהם קיימת חובת דיווח על תאונת עבודה

לפי פקודת התאונות ומחלות משלח יד (הודעה)-1945,

חייב המעסיק לדווח מיד למפקח עבודה אזורי על כל פגיעה בעובד שהתרחשה בעבודה (בעת ביצוע העבודה), ושגרמה ליותר משלושה ימי אי כושר לעבודה, או שגרמה למות העובד.

אם נפגע העובד בתאונה ונפטר מאוחר יותר כתוצאה מן הפגיעה, יש לדווח על מותו, שוב, בנפרד.

אחריות לדיווח על תאונת עבודה - האחריות לדיווח על תאונת עבודה חלה על המעסיק.

אם נפגעת בתאונת עבודה אך מעסיקך מסרב לדווח על כך, או אם היית עד/ה לתאונת עבודה ולא ידוע לך האם דווח עליה, ניתן לפנות למפקח העבודה האזורי באזור בו נמצא מקום עבודתך.

טפסים, אישורים ומסמכים

דיווח על תאונות עבודה יש לבצע באמצעות טופס הודעה על תאונת עבודה בדוא"ל למפקח עבודה אזורי באזור בו נמצא מקום העבודה.

החלק העוסק בפרטי התאונה ימולא על ידי האחראי הישיר או מנהל העבודה של הנפגע.

יש לציין בטופס את מספר הנפגעים בתאונה, ולמלא את פרטי הנפגע (סעיף 4) עבור כל אחד מהנפגעים בתאונה. אם יש יותר מנפגע אחד בתאונה, יש למלא פרטי כל נפגע נוסף בנפרד.

תפקיד וועדת בטיחות

בכל מפעל המעסיק 25 עובדים או יותר יש להקים וועדת בטיחות המורכבת מנציגי העובדים ונציגי המעביד ביחס שווה.

המפעל יכול לקבל סיוע ממדריכי המוסד לבטיחות וגהות בהקמת ועדת בטיחות.

מדריכי המוסד לבטיחות וגהות, ידריכו את החברים בוועדה כיצד למלא את תפקידם וכיצד לנהל את ישיבות הוועדה.

נציגי העובדים בוועדה הם באופן אוטומטי גם נאמני בטיחות במפעל.

עוזר בטיחות

ביום 28.11.2018 פורסם תיקון מס' 11 – הוראת שעה לחוק ארגון הפיקוח על העבודה, התשע"ט-2018, אשר יחל 6 חודשים מיום פרסומו ותוקפו יהיה ל-5 שנים.

על פי התיקון תפקידיו של עוזר הבטיחות יכללו בדיקת התקיימות של הוראות בטיחות כפי שייקבעו בתוספת לחוק, דיווח למנהל העבודה על הליקויים שמצא וכן, התרעה בפני עובד על ליקויי בטיחות שנמצאו בתהליך עבודתו.

עוזר

הבטיחות יועסק באתר הבניה רק בתפקידים המנויים בחוק.

עוזר הבטיחות יתעד בפנקס המפעל את הליקויים בסמוך למציאתם, כאשר מנהל העבודה יהיה אחראי לתקן את הליקויים ולדווח עליהם למבצע הבניה. ככל שמדובר בהפרות שעלולות לסכן חיי אדם, ידווח

מנהל העבודה על כך למבצע הבניה בכתב ובעל פה מיידית. **על מבצע**

הבניה תחול חובה לנקוט אמצעים מתאימים לתיקון הליקויים שקיבל

עליהם דיווח ואם לא עשה כן, להודיע על כך למפקח עבודה אזורי.

יש לשים לב כי התיקון לחוק מגביל את מבצע בניה, מנהל עבודה או מעסיק מפגיעה בתנאי עבודתו של עוזר בטיחות ומעמדו בעבודה, וכן מפיטוריו או גרימה לפיטוריו בשל מילוי תפקידו.

תוכנית לניהול בטיחות

.א.

מינהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים פועל על מנת לשנות את המציאות הכואבת של עובדים אשר נפגעו בתאונות עבודה ולמנוע את המחיר הבריאותי, והנפשי הכבד שנגבה מהם וממשפחותיהם. מדובר בתקנות מתקדמות הכוללות פרק עיקרי של ניהול סיכונים, ובנוסף אליו תכנון שיטתי של כל הפעולות הנדרשות על מנת לעמוד בכל הדרישות

התקנות מסדירות את הפעולות הניהוליות והמקצועיות הנדרשות מהמעסיקים לצורך ניהול הבטיחות של המשימות והתהליכים בתעשייה, בבניה וביתר ענפי המשק, החל מקביעת מדיניות הבטיחות במקומות העבודה ועד לבקרת כל הסיכונים.

דרישות התקנות: תהליך ניהול הסיכונים * כתיבת תוכנית לניהול בטיחות *מקומות שעליהם חלות התקנות

התקנות דורשות קיומה של תכנית שיטתית פרואקטיבית לניהול הבטיחות במקום העבודה, כדי למנוע תאונות עבודה ומחלות מקצוע, לצמצם את הסיכונים ולמלא אחר דרישות החקיקה בנושאי בטיחות ובריאות תעסוקתית.

המשך תכנית לניהול בטיחות

מקומות שעליהם חלות התקנות

בתקנות נקבעו למחזיק במקום העבודה חובות ברורות הכוללות
הצהרה על מדיניות הבטיחות
אישור התכנית בחתימתו, מינוי אחראים
קביעת לוח זמנים ליישומה של התכנית וביצוע בקרה על יישומה
**המחזיק נדרש להחליט לגבי הקצאת משאבים שהוא מקצה
ליישומה של התכנית.**

תקנות ארגון הפיקוח על העבודה (תכנית לניהול הבטיחות),
תשע"ג-2013

תהליך ניהול הסיכונים

ליבן של התקנות הוא תהליך ניהול הסיכונים אותו יש לבצע במקום
העבודה בצורה מקצועית, שיטתית ורצופה. במסגרתו מבוצע ניתוח
סיכונים במשימות ותהליכים, נקבעים פתרונות ואמצעי בקרה
להפחתת הסיכונים, מבוצעות פעולות יזומות של איתור מפגעים,
נערכים ניטורים סביבתיים לרבות סקרים מקדימים, נקבעים כללים
לניהול שינויים, לטיפול בממצאי ביקורות ומבדקים, ולהפקת לקחים

ג. תכנית לניהול בטיחות

- התקנות דורשות קיומה של תכנית שיטתית פרואקטיבית לניהול הבטיחות במקום העבודה, כדי למנוע תאונות עבודה ומחלות מקצוע, לצמצם את הסיכונים ולמלא אחר דרישות החקיקה בנושאי בטיחות ובריאות תעסוקתית
- בתקנות נקבעו למחזיק במקום העבודה חובות ברורות הכוללות:
הצהרה על מדיניות הבטיחות, אישור התכנית בחתימתו, מינוי אחראים, קביעת לוח זמנים ליישומה של התכנית וביצוע בקרה על יישומה. המחזיק נדרש להחליט לגבי הקצאת משאבים שהוא מקצה ליישומה של התכנית.
- תקנות ארגון הפיקוח על העבודה (תכנית לניהול הבטיחות), תשע"ג-2013
- **תהליך ניהול הסיכונים** - ליבן של התקנות הוא תהליך ניהול הסיכונים אותו יש לבצע במקום העבודה בצורה מקצועית, שיטתית ורצופה. במסגרתו מבוצע ניתוח סיכונים במשימות ותהליכים, נקבעים פתרונות ואמצעי בקרה להפחתת הסיכונים, מבוצעות פעולות יזומות של איתור מפגעים, נערכים ניטורים סביבתיים לרבות סקרים מקדימים, נקבעים כללים לניהול שינויים, לטיפול בממצאי ביקורות ומבדקים, ולהפקת לקחים מתאונות.
- **הבהרות מקצועיות בנוגע לדרישות הנוגעות לסיכון הקביל**

מקומות שעליהם חלות התקנות

- התקנות יחולו על מפעלים וכן על מקומות בהם מתבצעת בניה או בניה הנדסית שמועסקים בהם 50 עובדים לפחות,
- ועל מקומות נוספים המפורטים בתקנות.
- בנוסף ניתנה סמכות למפקח עבודה אזורי להורות על הכנת תכנית לניהול הבטיחות במקומות בהם יש סיכונים המצדיקים זאת.

חוקים , תקנות , הוראות , נהלים , וכו'

- פקודה - הממשלה הזמנית שהוקמה ב- 1948
- חוק - מחוקקת הכנסת
- תקנה - ועדת שרים ברשות השר הממונה
- חוק עזר - מועצות אזוריות עיריות מקומיות
- נהלים - נקבעים ע"י הנהלת המפעל
- הוראות בטיחות - ע"י הנהלת המפעל בהדרכת גורמים מקצועיים.

החוקים התקוקים (חלקי)

**חוק ארגון הפיקוח על העבודה (חוק
המי ?)**

✓ הקמת שירות הפיקוח - תפקידיו וסמכויותיו

**✓ נאמנים, ועדות, וממונים על הבטיחות -
סדרי עבודתם תפקידם וחובתם**

**✓ המוסד לבטיחות וגהות - תפקידה וסדרי
עבודתה**

✓ אחריות מחזיק מקום העבודה

החוקים החקוקים

פקודת הבטיחות בעבודה (חוק המה ?)

✓ תקנות הגהות התעסוקתית

✓ חוק עבודת נוער

✓ חוק עבודת נשים

✓ פקודות התאונות ומחלות מקצוע

✓ חוק החשמל תקנותיו

✓ שונות.

אנשים בבטיחות

■ העולם מאוד מסוכן לא בגלל שאנשים עושים רע
אלא משום שרובנו כאלה שמסתכלים מהצד ולא
עושים דבר.

זהו חוט העובר כחוט השני בכל התורה:
"אל תעשה לאחרים

מה שלא תרצה שיעשו לך"

■ להיות אנושי משמעו להתייחס לאחרים באופן
העומד בסטנדרטים מוסריים מסוימים.

(מתוך תורת הרן של קונפיציוס 500 שנה לפני

הספירה).

הבטיחות כשליחות

- התעמקות בדאגה לחייו ובריאותו של כל אדם בטרם הוא נקרא עובד.
- **בטיחות היא שליחות:**

היא לקיחת אחריות והובלה
המותאמת לתכונות וליכולות לבצע משימות
מהשולח אל הנשלח ולהיפך.

המחבר: יעקב עזרא - 0526181606

בבטיחות נדרש לפתח

---

*תרבות של כבוד לחוק,

*ליצור ניהול נכון וצודק

של חיינו,

*לשבור את השגרה,

*לתת כבוד לבריאות

תוך דאגה למי שמסביבנו ומי שאחרינו,

דורותינו הבאים,

וזאת לצורך יצירת שרשרת

אחוה אנושית *בשיתוף פעולה הדדי בין

14 רבדים המייצרים בטיחות

*לעורר את הרגש.

*להציף את הבעיה.

התודעה.

*להזכיר, כדי להניע אתכם. *לתת לכם סימנים, דוגמאות,

*לפתח את הדמיון כדי לדבר. *לרענן ולשבור את ההרגל,

*לארות את החושים והפגיש אתכם עם נושאים מגוון

השקפות ונקודות התייחסות.

*הרחבת אופקים והעשרה וזאת כדי לא ליפול למלכודות

הסיכון.

*לטפח חשיבה יצירתית בבטיחות.

*להכיר את התבניות הטמונות בה.

המארבים בבטיחות

א. דעיכת קשב, (בגלל השגרה).

ב. התגמדות הסיכון, רגיל לראותו שם, לא זז.

ג. הרגל, בהתחלה נזהרים ולאט לאט פחות עד שההרגל הופך לטבע.

ד. **חוסר ידע וחוסר תשומת לב.**

ה. כשל

הבטיחות נכתבה בדם

- והיא מחייבת אותנו לארגן את המידע ולהפנימו כך שיתרום לתהליך מניעת התאונות.

- הבטיחות נועדה להגן על עצמינו מפני עצמינו והיא צורך חיוני לקיומנו.

- אין כל ביטחון שהכול יהיה תמיד יציב ובטוח,

- כל אחד מאתנו עלול להיקלע שמשהו בדרך חיינו ישתבש.

- צריך להסתכל קדימה ולנסות להבין שמשהו עלול להפתיע,

- כדאי להיות מוכנים, למנוע התרחשותם.

בטיחות – זה הכול

* דאגה

* זהירות

* חיים ובריאות

* מקצועיות

* שיטתיות

* משפחה

*

* משמעת

* מיומנות

* דאגה לזולת

* הניסיון

חכמה

*

* מנהיגות

* שיקול דעת

* ידע

* מתינות

אכפתיות

* ניהול

* אחריות

* ערנות

* בטיחות

* סדר.

חלוקה אקראית ללא סדרי עדיפות.

בטיחות כדאי:

- א. להתפרנס, ב. סיפוק עצמי, ג. הגשמה,
- ד. מעורבות בחברה, ה. השפעה, ו. שביעות רצון.

■ האדם מבלה בעבודה מחצית מחייו, מטבע הדברים הופכת פעילותו בעבודה לאחת המרכזיות בחייו.

■ סביב הפעילות הזו נוצרים מניעים, עמדות ורגישויות בעלות עוצמה המשפיעות, גם על חייו שמחוץ לתחום העבודה ועל כן בטיחותו תופסת מקום מרכזי בחייו.

בטיחות כדאי:

■ לבנות מפה מנטאלית להתמצאות בחוק ,
*לקחת שליטה על התהליכים השונים ,
*לא לחשוב שהדברים יסתדרו מעצמם.

*המציאות של כל אחד מאתנו שונה לחלוטין ממה
שאנו חושבים.

*חשוב להבחין בין ידע לחוסר וודאות.

מזעור, צמצום,

הפחתה, גידור וסגירת כל סיכון אפשרי בסיוע
החושיים המפותחים הראייה, השמיעה, הנשימה ויתר
החושיים.

לעסוק הבטיחות זו מנהיגות

- המבוססת על קיומן של יכולות אנושיות מסוימות אצל ממונה:
- 1. ביכולת להציג חזון – ממונה בטיחות יכול להגדיר באופן ברור ומוחשי את המטרה המשותפת.
- 2. אומץ – ממונה יכול לקבל מגוון החלטות קשות המכילות גורם של סיכון.
- 3. האצלת סמכויות – ממונה מסוגל להעביר אחריות לאנשים אחרים מבלי להפחית מאחריותו לתוצאות.
- 4. מתן דוגמא אישית – היכולת של ממונה לבטא במעשיו ובהתנהגותו את הערכים שבהתאם להם הוא מצפה **מהאנשים** אותם הוא מנהיג בתחומו לפעול בבטיחות מרבית.
- 5. היכולת לאזן בין השכל לרגש - שיקולים שכלתניים לעומת שיקולים רגשיים של המנהיג בעת קבלת החלטות.

לעסוק הבטיחות זו מנהיגות

6. הובלת שינויים - היכולת של הממונה להתמודד עם מצבים הכרוכים בשינוי על אף המורכבות והקושי.

7. היכולת להבין אנשים - המנהיג אמור להבין את אופן פעולתם וחשיבתם של אנשים במצבים מורכבים ומאתגרים תוך התחשבות בצרכיהם.

8. יכולת ארגונית - על המנהיג להיות מסוגל לשנות את המבנה הארגוני בצורה מהירה תוך בניית היערכות זריזה.

9. יכולת המנהיג לגרום לאנשים להתלהב ולהיות מעורבים רגשית וליצור שאיפות שמעולם לא היו להם.

10. יכולת להניע אנשים לפעול למען הגשמת מטרה, שבהעדר מנהיג כנראה שלא הייתה מושגת.

בטיחות היא מניעת סיכונים

- אירוע בעבודה המקיים את הקריטריונים הבאים :
- **בעתיד** – האירוע עדיין לא קרה.
- **לא וודאיים** – יתכן שיקרו, יתכן שלא.
- **ספונטניים** – אינם בשליטתנו.
- **ספציפיים** – נוגעים להיבט מאד- קונקרטי ומוגדר של העבודה.
- **מזיקים** – אם יתרחשו, יביאו לפגיעה בעובד וביעדי המפעל.
- **סיבתיים** – האירועים הם הגורם לתוצאה השלילית ולא לתוצאה עצמה.

אויב הבטיחות

- דעיכת קשב, (בגלל השגרה).
- התגמדות הסיכון, רגיל לראותו שם, לא זו.
- הרגל, בהתחלה נזהרים ולאט לאט פחות עד שההרגל הופך לטבע.
- "אין זה מן ההיגיון לעשות 'מכונה חושבת' לאנושית יותר על-ידי עטיפתה בשר מלאכותי.. איננו מתכוונים להעניש את המכונה" (אלן טיורינג - ממציא המחשב).
- יש לזכור: "שגרת חיים רגילה יכולה להפוך בין רגע למציאות מבעיטה"
- " לפעמים אנחנו צריכים, להתאפס, לאתחל מחדש, לקלוט את ההתחלה כדי להבין את הסוף..."

עוֹתֵיד הַבִּטִּיחוֹת תְּלוּי בַּהֲבֵנֶת הַמּוֹחַ

הַאֲנוּשִׁי

■ עֵתִיד הַבִּטִּיחוֹת תְּלוּי בַּהֲבֵנֶת הַסּוּד הַכְּמוֹס "הַמּוֹחַ"

(אִף מִדַּעַן עוֹד לֹא הַצְּלִיחַ לִפְעֻנַח אֶת סוּדוֹ שֶׁל הַמּוֹחַ וְהוּא נוֹתֵר

תַּעֲלוּמָה בְּלִתִּי פִתּוּרָה לִלֹא הוֹרָאוֹת שִׁימוּשׁ) הוּא אִיבֵר הַמִּמּוֹקֵם

בַּמְּקוֹם הַגְּבוּהָ שֶׁל הַגּוּף וְעֵטוּף שִׁכְבוֹת הַגְּנָה שֶׁל

בּוֹלֵם זַעְזוּעִים וּמַעֲרַכַת קִירוֹר הַנִּקְרָא

Liquor cerebro spinalis

■ *.SPINAL - FLUID C.S.F CEREBRO*

■ לַהֲבִין בִּטִּיחוֹת וְלִמְנוֹעַ תְּאוֹנוֹת הוּא קוֹדֵם לַהֲבִין אֶת

דְּרִישׁוֹת הַמּוֹחַ, פְּעִילוֹתוֹ, פְּעוֹלוֹתוֹ, רִמְזִיו, הַכוֹוֹנוֹתִיו

וְעוֹד

■ "הַחֲלָטוֹת וְהַפְּעוֹלוֹת שֶׁנַּעֲשֶׂה הַיּוֹם יִכּוֹלִים לִשְׁנוֹת

אֶת הַדֶּרֶךְ שֶׁבָּהּ יִרְאֶה הַמַּחֲרָר שֶׁלָּנוּ".

■ בַּתְּנִי"ךְ - אֵין כֹּל אֲזִכּוֹר אִוְדוֹת הַאִיבֵר הַנִּקְרָא : מוֹחַ.

בבטיחות "הכול צפוי והרשות נתונה" (מסכת אבות ג' טו').

- מחובתנו להקפיא את מגוון תחושות הלחץ אל מחוץ להיגיון ולרגש,
- רובינו לא משתמשים בדברים שהיקום מעמיד לרשותנו, עלינו להיות אמיצים מספיק כדי להיות מלאי משאבים יצירתיים ללמוד ולהתרכז במשימות.
- שום דבר לא יספק אותנו, אפילו שנעשה עבודה טובה... במידה ולא ננקוט בבטיחות מוגברת בלקיחת אחריות ובמשנה זהירות!
משום שכאשר הסכנה מגיחה
אין לנו מספיק זמן
לעברינו אלינו,
להדוף אותה.

הבטיחות היא שליחות

■ הבטיחות כשליחות טעונה המון פירושים הנישאים במוחו, ליבו ונפשו של מי שבחר לשאת בשליחות המפרה ופניניה הם:

הקרבה עצמית, מוסר

ופיקוח נפש.

■ התעמקות בדאגה לחייו ובריאותו של כל אדם בטרם הוא נקרא עובד,

■ שליחות היא לקיחת אחריות והובלה המותאמת לתכונות וליכולות לבצע משימות מהשולח אל הנשלח ולהיפך.

ממונה בטיחות כעמוד שדרה

- להיות ממונה בטיחות דומה לעמוד שדרה
- מצד אחד - אנחנו רוצים כי ייתן יציבות וקשיחות
- מצד שני - אנחנו רוצים גמישות.
- שילוב של שני התפקידים הוא כמעט בלתי אפשרי
- ולמרות זאת עמוד השדרה מצליח במשימותיו.

- אולם אסור להיכנע לשאננות
- "ככל שקיימת הגברה של תחושת הביטחון העצמי וההצלחה, כך עולה הסיכון לתאונה"

א. בטיחות היא אחריות

- אחריות פירושה: להודות בחובת ההסבר שחלה עליך במסגרת תפקידך ותפקודך ולהכיר בהשפעתך במסגרת הנתונים בהם את פועל.
- אחריות היא ערך מוסרי והתייחסות ראויה של אדם לדבריו, למעשיו ולאמון הניתן בוץ
- אחריות מתחילה ב- א' ומסתיימת ב- ת' .
מהתחלה ועד הסוף.
- כל ממונה חייב לראות את עצמו כגורם בטיחות שהאחריות בגינה מונחת על כתפיו ואין מישהו אחר שיכול לעשות את המלאכה עבורו ."

ב. בטיחות היא אחריות

- מחויבות מוסרית של אדם או היכולת של אדם לבצע תפקידים ומשימות באופן מלא באמינות ובנאמנות, אם שהוטלו עליו ואם מבחירה.
- בטיחות היא אחריות ו -
- סיכון קביל - אי בהירות ביחס לגבולות בין המותר לאסור.
- ההבדל בין קושי לבין בעיה.
- בבטיחות אין מטרייה אולטימטיבית.

ג. בטיחות היא אחריות

התחייבות ברורה המבוססת על מוסר היגיון וכבוד לחוק

■ הינה היכולת לפתח חוסן מנטאלי – קוגניטיבי: שכלי, מחשבתי, נפשי, רוחני, בידע בהכרה, בשיקול הדעת ובמיומנות ולא רק תגובה רגשית.

■ **הבטיחות** הינה הגנה מיטבית על הבריאות שלנו ושל זולתנו.

■ **הבטיחות היא** : הבטחה בריאותית.

■ **הבטיחות היא** : התגוננות מפני סכנה, לקיים סביבת עבודה בה כל הסיכונים טופלו בצורה משביעת רצון במטרה להביא למינימום האפשרי את ההסתברות לפגיעה בעובד ואת הנזקים מפגיעה כזאת.

ד. הבטיחות היא אחריות

- הבטיחות מוגדרת כמצב שבו הסיכון לפגיעה באנשים או לנזק מוגבל לרמה קבילה "הגנה יחסית מפני חשיפה למצב מסוכן.
- "זה לא מספיק שאנחנו עושים כמיטב יכולתנו, לפעמים עלינו לעשות את מה שנדרש".
(וינסטון צ'רצ'יל – מדינאי בריטי).
- בטיחות איננה פוליסה הרמטית וכי יש בה ערך מוכח שטרם הפנמנו את חשיבותו הרבה.
- בטיחות היא ללמוד את עוצמת הפלדה מול חולשת האדם.

ה. הבטיחות והאחריות

■ הגנה לעומק ואוסף של אמצעים שהמטרה שלהם משותפת והם בנויים כך שאם אמצעי אחד נכשל, אמצעי שני יגן עליו

הבטיחות היא להכיר את כל גורמי הסיכון הקיימים ומקורותיהם.

"דע את האויב"

■ הבטיחות היא: רמה גבוהה של מחויבות - דם בעורקי המדינה.

■ הבטיחות **דורשת**: הפעלת מנגנוני תחושות וגירויים כגון: ראייה, שמיעה, תחושה, ריח ועוד.

ו. בטיחות היא אחריות וסמכות

התייחסות ראויה של אדם לדבריו, למעשיו ולאמון הניתן לו כתנאי הכרחי לבגרותו.

אחריות היא - כוח להבטחת התנהגות המושתת על שליטה.

אחריות היא - נשיאה בתוצאות.

אחריות קבלן/מעסיק/בעל חוזה - אחריות של אדם על מעשים ושאין שביצע, מי מטעמו באופן עצמאי ושאין ביניהם יחסי עובד ומעביד או שולח - שליח.

אחריות היא סמכות, יכולת אדם או ארגון להכפיף דפוס התנהגות על אחר.

בטיחות כמודל מהמקורות

- מודל נטורא קרתא
- אף אחד לא מצפה שהאדם הסביר ימלא את תפקיד "נטורא קרתא" או במילים אחרות "שומר העיר וחורבותיה".
- ולכן:
- בטיחות היא: ערבות הדדית

ערבות ואחריות אישית הם ערכים החקוקים עמוק בתרבות ובהווי שלנו.

(סיפור יוסף הצדיק ואחיו – ההתפייסות).

חוסר אחריות בבטיחות

■ נדרשת רויזיה ושינוי כולל בתפיסת מעמדו של איש הבטיחות.

■ לפיכך, נדרשת התנהגות והתנהלות ברמה סבירה ומקובלת על כלל הציבור ומקבלי ההחלטות, לאור עובדת קיומם של תנאי אי וודאות העלולים לגרום לכשלים האורבים לנו, בהם קיימת הסתברות.

■ *חוסר אחריות:

כמודל

שלושת הקופים :
לא ראיתי, לא שמעתי, לא דברתי .

■ העברת האחריות אל הש.ג.

הבטיחות על היבטיה

■ הבטיחות בחיינו, נמצאת במקום בו, אם לא נעצב את חיינו היום, מישהו אחר עלול לעצב אותם עבורנו מחר.

■ הבטיחות היא לחקור ולהימנע ממתאפורות, תוך הפעלת שיקול דעת במשקפיים מהותיים ולא פורמאליים.

■ **הבטיחות היא:**

בית ספר לאמונה שכל

תכליתה לשמור על פיקדון החיים.

■ **ממונה בטיחות:** זה לא חשוב כמה אתה יכול לתקוף, חשוב כמה אתה יכול לספוג ולהיפך.

דילמות אתיות והקונפליקט בבטיחות

- זהו תהליך **שיפוט ערכי** המצוי בפני דילמה מקצועית, דילמה אתית, ודילמה אנושית לממונים על הבטיחות.
מצב שבו עומדות בפניו של הממונה שלוש אופציות אפשריות תוך שיקולים מוסריים המצדיקים את שלושתם, אולם לשיקולים הללו קיימים ניגודים,
על כן כל פעולה אשר יבחר לעשות כרוכה בעשיית פתרון טוב או רע מובהק ולכן ההתמודדות עם דילמות אינה הופכת לתהליך שיגרת.
- דילמות נוטות להופיע כמקוטבות, ועל ממונה הבטיחות להכריע כביכול בין שני הניגודים באופן פרדוקסלי ובסתירה התואמת דילמות בצורך הבסיסי לתאר את המציאות בבטיחות במונחים של "שחור - לבן", "טוב - רע", משום שהבטיחות היא מטאפורה הממוקמת באזור האפור
- **מצד אחד** תפיסה קוטבית זו מקילה על האמביוולנטיות הדו ערכיות במצב שבו יש רגשות חיוביות ושליליות ואף נושאת אופי הגנתי
- **מצד שני** מקשה על היכולת לבחון באופן יעיל ויצירתי, חלופות הקיימות.
- **כל ממונה יפעל על פי מצפונו עמו הוא הולך לישון ואתו הוא קם בבוקר.**

דילמות בבטיחות

■ ספק, התלבטות בהכרעה.

■ יש פער בין מה שאנו רואים למה שאנו מסוגלים לבצע.

■ ההתלבטות שבין שמירה על הגינות, אמינות ונאמנות מקצועית מול הזדהות ושמירה על האינטרסים של הלקוח נכונה?! או לא מוצדקת. השאלה היא מהו הגבול?

■ בין הרף לסף בחציית קווים בשלב ההחלטה והאם הוא מסכן אותנו כממוני בטיחות בהיבטים פליליים.

■ עמידה מול שתי אפשרויות שהבחירה בכל אחת מהן גורמת להפרת מערך כללי מוסר.

מאבקי בטיחות

- אירוע בטיחות - סטייה מתפקוד תקין.
- אירוע מסוכן - כמעט תאונה פגיעות באדם או ברכוש.
- תאונה - אירוע בטיחות אשר גרם נזק לאדם או ציוד.
- דוגמאות:
  - גורמי תאונה מיידיים – צינור התפוצץ.
  - תורמים - לחץ גבוה מד"י.
  - שורשים - לא בוצעו פעולות תחזוקה.
  - גורם מיידני - יכול להיות שורשי.

בטיחות כי חייבים לשמור על הראש

▪ רוב העובדים יקלטו את גודל הטעות רק

כאשר הנזק המצטבר יטלטל את חייהם

כשיגלו שבעצם החיים הוחמצו, בלהט מרדף

מטורף אחר מאווים תוך הזנחת בטיחותם

ובטיחות זולתם, זאת משום שהם :

▪ אלופים בלהיכנס למעגל מעבירי האחריות.

▪ מומחים ב " לא " ולפתע מוצאים עצמם בתוך

אחיזה משתקת של הרגלים הרסניים מכיוון

שהם מנוסים בלהביט אחורה, במקום

להסתכל קדימה. לפעמים... It's too late

בבטיחות אין מקום לפולמוס

■ האמונות של הממונה, המהות, השכנוע הפנימי, במיוחד בכל מה שנוגע בחיי אדם הם חלקתו ונחלתו של העוסק בשליחותו האלוקית.

■ הצלת חיי אדם במניעה ובבלימה, אינם נושאים לוויכוח או לניגוח במקומות ציבוריים ואף אינם נושאים לפולמוס ומיקוח מכל סוג שהוא,

■ החיים שלנו מחוספסים, עלינו להסיר את קליפות ה -

"אסלי"

אל תדאג, סמוך עלי, לי זה לא יקרה,

יהיה בסדר. לעולם אל

תשימו את איכות חייכם בידיים של אחרים.

בטיחות היא תהליך קבלת החלטות בשלב האבחון

- 1. אסוף נתונים שימשו בסיס להחלטות.
- 2. היתוך מידע – תהליך עיבוד נתונים.
- 3. גיבוש חלופות – שיטה של אלטרנטיבות.
- 4. שקילת חלופות – השוואה בין אפשרויות באמצעות בדיקת יתרונות וחסרונות.
- 5. ברירת חלופות – קבלת החלטה לחלופה מועדפת.
- 6. החלטה רב שוויונית – החלפת דעות סוברנית.
- 7. החלטה על מוביל הדעה, בר סמכא להובלת התהליך.
- כשלים:** טעויות בהבנה, מידע מוטה או שגוי - Gigo
- Garbage In Garbage Out

בטיחות היא זהירות

■ אזהרה:

התרעה מפני סכנה אפשרית, איום

לפני נקיטת פעולה.

■ הזהירות : הימנעות מסיכונים מבעיות, טעויות,

הימנעות

מפעולה שהאפשרות להשלכות שליליות ממנה או הסבירות להופעתן אינן ידועות.

■ הזהירות היא ציות לקולות פנימיים וקולות חיצוניים.

דוגמא: תינוק בתחילת

דרכו לומד לצעוד, תוך כדי הליכה הוא מועד ונופל, רגע לפני החבטה, הוא מושיט את ידיו כדי להגן על פניו.

■ אם לא נצליח למנוע את הניצוץ, נמנע את הדליפה.

הזהירות היא האימא והאבא של הבטיחות

זהירות מניעת סיכונים, אי לקיחת סיכונים

הזהירות

המונעת היא: הימנעות מפעולה שהאפשרות להשלכות שליליות שלה או שהסבירות להופעתן אינן ידועות.

זהירות מונעת ברמת סבירות קבילה על דעת כלל הציבור.

זהירות רבה נדרשת כי יש פער בין מה שאנו רואים לבין מה שאנו מסוגלים לבצע.

משנה זהירות – זהירות רבה.

אני סבור כי **אמינותה וחוסנה** של על מערכת,

ראוי שתיבחן על-פי האופן שבו היא מטפלת בתקלות וליקויים.

חובת הזהירות המושגית

■ כשיש יחסי רעות בין צדדים, המבחן הקובע את עצם קיום חובה זו הוא "מבחן הצפיות",
דהיינו אם:

"אדם סביר" היה צריך לצפות את התרחשות הנזק,
היות שלא כל נזק ניתן לצפות.

משמעה כי בין המזיק לניזוק קיימת
חובת זהירות כללית.

חובה זו מתמודדת עם שאלת ההיקף של
האחריות ברשלנות.

■ החובה המושגית היא חובה לנקוט באמצעי זהירות
סבירים כנגד סיכון צפוי ובלתי סביר.

חובת הזהירות הקונקרטי

■ אם הופרה חובת הזהירות בין :

המזיק הקונקרטי (מוחשי, ממששי,

מציאותי).

לניזוק הקוהרנטי (מגובש, נהיר, מאורגן ועקבי).

אזי, מקום שקיימת חובת

זהירות קונקרטי

"צפיות פיזית" (אדם סביר), קיימת חובת זהירות

מושגית (כללית) אלא אם שיקולי מדיניות

משפטית מגבילים אותה.

נטל הראייה הוא על

הטוענים להיעדר זהירות מושגית בין המזיק

לניזוק בה קיימת חובת זהירות כללית.

הזהירות והחוק

■ החוק קובע כי מזיק יחוב רק אם "יש לו באותן נסיבות חובה שלא לנהוג כפי שנהג" (סעיף 35 לפקודת הנזיקין).

■ הבחינות נערכות על פי מבחן הצפיות, מה יכול האדם הסביר לצפות כקטגוריה נורמטיבית ?

■ בית המשפט בוחן האם ראוי לומר כי למזיק הייתה חובת זהירות כלפי הניזוק, ובכך למעשה קובע את גבולותיה של עוולת הרשלנות בתחומים שונים.

הוראות החוק הרלוונטיות

■ סודות עוולת הרשלנות מוגדרות בסעיפים 35–36 לפקודת הנזקין, תשכ"ח 1968.

שם מוגדר סטנדרט **הזהירות באמצעות מושג**

האדם הסביר.

■ סעיף 36 מציב את מבחן הצפיות כמבחן לקיומה של חובת הזהירות.

מבחן שקובע שני סוגים של צפיות: טכנית ומהותית. שאלת הצפיות הטכנית שואלת:

האם האדם הסביר יכול היה לצפות את גרימת

הנזק, ואילו

שאלת הצפיות המהותית/נורמטיבית שואלת: **האם**

האדם הסביר צריך היה לצפות את גרימת הנזק והאם פעל מתוך מחשבה, בתבונה, בהגיון ושכל ישר.

הוראות החוק הרלוונטיות

■ חובת הזהירות מתקיימת כאשר האדם הסביר היה צריך לצפות שבאותה סיטואציה ייגרם נזק: מדובר בניסוח עמום.

■ סיכון אשר החברה רואה אותו במידת חומרה יתירה, באופן שהיא דורשת כי ינקטו אמצעי זהירות סבירים כדי למנעה.

■ סבירות אשר נקבעת לפי אמות מידה אובייקטיביות (האדם הסביר) על ידי ביהמ"ש בנסיבות העניין ובאופן המתאים לסיכון שנוצר.

נוסחת הרשלנות בלשון התביעה

■ *הנתבעים התרשלו כלפי התובע.

■ *הפרו את חובת ה**זהירות** המוטלת עליהם, בדרך שאינה מקובלת בנסיבות העניין.

■ *דבר אשר גרם נזק לתובע.

■ נדרש היה מה**אחראים** לצפות את הנולד ולאור התוצאה

עליהם לשאת בנטל ה**נזק** שנגרם לתובע.

*עלינו להפנים שהמשפט (המפרש את החוק) הוא כלי מדידה, הוא אינו מתמטיקה, כי אם פרק במדעי החיים.

ממונה עם אומץ

- ממונה בטיחות לא נולד בהכרח אמיץ, אך הוא כן נולד עם פוטנציאל.
- בלי האומץ ממונה לא יצליח לשלוט ביתר מעלותיו הכוללות אמינות, נאמנות, יושרה, אדיבות וחמלה.
- אומץ לב ועזות פנים הם שני צדדים של אותו מטבע. בשעה שהאחד מוביל למעשי גבורה גדולים, השני עלול לגרום נזק רב. אולם, ניתן להשתמש בשניהם למטרה חיובית.
- "הכישרון שיש באומץ דומה לדינמיט, ניתן להשתמש בו כדי לבנות, וניתן להשתמש בו כדי להרוס."

הבטיחות היא אתגר במלאכת

הממונים

- כאשר אנו ניצבים מול כל כך הרבה אתגרים בעבודה, באפשרותנו להתעלות באותו רגע ולהיענות להזדמנות המוענקת לנו והיא לפגוש את הסיכון או את המפגע.
- אם נחמיץ את ההזדמנות ולא נעצור לזהות את הכשל מתוך "חיים של חיפזון".
- אנו נצטרך לשלם מחיר אישי, מצפוני, מוסרי, חברתי, כלכלי ומשפטי על כל המשתמע מכך.
- כי יש רגעים העלולים לשנות לנו את החיים.
- מוטב רגע בחיים מחיים ברגע.
- וכי עדיפה מניעה מריפוי.

בטיחות כתמרור

- עלינו להציב תמרורי עצור בחיינו.
- תמרור של רגישות והיגיון.
- תמרור של סבלנות וסובלנות.
- לעצור... להתבונן שמאלה וימינה ולהמשיך.
- להקשיב : למסרים ולקולות הפנימיים, לכבלי המודעות העצמית, לתבניות המחשבה כי אף אחד לא יכול להרשות לעצמו לקבל תאונה ולשאת בתוצאות.
- **לכל ממונה בטיחות יכול לבנות מפה מנטאלית, על פיה הוא תופס את המציאות הכוללת: ידע וודאות, ולכן המציאות של כל אחד מאתנו שונה לחלוטין וחשוב להבחין בין חוסר ידע לחוסר וודאות.**

ס.ח.א על הבטיחות

■ **ס** סמכות מקצועית -

יכולת של אדם להכפיף דפוסי

התנהגות.

■ **ח** חובה מקצועית -

דבר שאדם חייב לעשות

בשל הוראה, החוק או הנוהל

■ **א** אחריות מקצועית -

התייחסות ראויה של אדם

לדבריו, למעשיו ולאמון הניתן בו,

הבטיחות והשליטה במלאכת

הממונים

- אנו מחויבים לקחת שליטה על תהליך ולא לחשוב שהדברים יסתדרו מעצמם משום ש :
- סיבות יהיו קודם, תשובות מגיעות אחר כך.
- הם נוצרים כתוצאה מסדרת החלטות שגויות המאיצות את חשיפתנו לתהומו עברי פי פחת.
- הדבר הקסום ביותר בעולם הינה העובדה כי מסביבנו אנשים יכולים להיהרג או למות ו - אנחנו כלל לא תופסים שזה יכול לקרות לנו.
- כשחלילה זה קורה: אנחנו נוטעים בליבנו את האמונה המטעה שעוד נחזור למצבינו הקודם.

תודה על תשומת הלב

הממונה על הבטיחות: _____

ב: _____

מס' הסמכה _____

טלפון _____

דוא"ל _____

כתובת _____

"ונשמרתם עד מאוד לנפשותיכם, לבטח"

בהוקרה

אי הוודאות"

משפחת

מוגש באהבה

ממוני הבטיחות.

המצגת נבחרה וחברה מקטעי הספר פרי עטי "החיים בצל אי הוודאות" שטרם ראה אור, בתוספת ציטוטים מ- חוק ארגון הפיקוח על העבודה ופקודת הבטיחות בעבודה. המגמה לאסוף ידע, את הזיכרון ולהגביר מודעות, ערנות, ונכונות למזער את מגיפת תאונות העבודה.

שיהיו יותר תאונות מפלס הזעזוע ילך וירד.

ממליץ להפיץ מודלים דומים להעלאת המודעות בבטיחות.

יעקב עזרא - ממונה בטיחות.

יו"ר ארגון הממונים על הבטיחות והבריאות בישראל.

Jacob-s@013net.net - 052-6181606

